

ANNEX 1: CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENTATGE
2n BATXILLERAT (GEOGRAFIA D'ESPANYA)

ESCENARIA

BLOC 1. LA GEOGRAFIA I L'ESTUDI DE L'ESPAI GEOGRÀFIC

1. Reconèixer la peculiaritat del coneixement geogràfic utilitzant les eines d'anàlisi i els procediments propis d'aquest coneixement.

1.1. Descriu la finalitat de l'estudi de la geografia i les principals eines d'anàlisi i els procediments d'aquesta disciplina.

2. Identificar les diverses ocupacions de l'espai geogràfic, entès com a centre de relacions humanes i socials.

2.1. Identifica els diferents paisatges geogràfics.

2.2. Enumera i descriu les característiques dels paisatges geogràfics.

3. Distingir i analitzar els diferents tipus de plànols i mapes amb diferents escales i identificar-los com a eines de representació de l'espai geogràfic.

3.1. Utilitza adequadament les eines característiques de la ciència geogràfica.

4. Analitzar i comentar el mapa topogràfic nacional a escala 1:50.000, especialment algun full de les Illes Balears.

4.1. Extreu informació del mapa topogràfic nacional mitjançant els procediments de feina del geògraf.

4.2. Extreu informació de mapes i plànols de diferents escales.

5. Dissenyar i comparar mapes sobre espais geogràfics, especialment els de les Illes Balears, usant els procediments característics.

5.1. Identifica en un paisatge les diferències entre paisatge natural i paisatge cultural.

6. Cercar, seleccionar i elaborar informació de contingut geogràfic obtinguda de fonts diverses i presentar-la de forma adequada.

6.1. Extreu conclusions de l'observació d'un mapa i comenta les característiques de l'espai geogràfic.

BLOC 2. EL RELLEU ESPANYOL: DIVERSITAT GEOMORFOLÒGICA

1. Distingir les singularitats de l'espai geogràfic espanyol i assenyalar els aspectes que li confereixen unitat i els elements que provoquen diversitat.

1.1. Dibuixa i assenyalas les unitats del relleu sobre un mapa físic d'Espanya i comenta les característiques que presenten.

2. Descriure els trets del relleu espanyol i situar-ne i analitzar-ne les unitats de relleu.

2.1. Identifica i representa en un mapa els elements del relleu que són similars i els que són diferents del territori peninsular i de l'insular.

3. Definir el territori espanyol subratllant les diferències de les unitats morfoestructurals.

3.1. Enumera i descriu els principals trets del relleu d'Espanya.

4. Diferenciar la litologia d'Espanya i especificar-ne les característiques i el modelat, amb especial atenció a les diferències entre les illes Balears.

4.1. Classifica les unitats del relleu espanyol segons les característiques geomorfològiques.

5. Utilitzar correctament el vocabulari específic de la geomorfologia.

5.1. Descriu sumàriament en un mapa l'evolució geològica i la conformació del territori espanyol.

6. Cercar i seleccionar informació del relleu obtinguda de fonts diverses —fonts bibliogràfiques, fonts cartogràfiques, Internet o treballs de camp—, presentar-la de forma adequada i assenyalar els condicionaments que el relleu pot imposar.

6.1. Elabora un tall topogràfic i explica el relleu que reflecteix.

7. Identificar les característiques edàfiques del sòl.

7.1. Enumera i descriu els elements constitutius dels diferents tipus de sòl a Espanya.

7.2. Localitza en un mapa d'Espanya els diferents tipus de sòl peninsulars i insulars.

BLOC 3. LA DIVERSITAT CLIMÀTICA I LA VEGETACIÓ

1. Assenyalar en un mapa d'Espanya els dominis climàtics.

1.1. Localitza en un mapa d'Espanya els diversos climes.

2. Distingir els climes d'Espanya i comentar-ne les característiques (assenyalar els factors i els elements que els componen per diferenciar-los).

2.1. Descriu i compara els climes d'Espanya i n'enumera els factors i els elements característics.

3. Distingir els climes d'Espanya i la representació d'aquests en climogrames.

3.1. Representa i comenta climogrames específics de cada clima.

3.2. Comenta les característiques dels diferents climes espanyols a partir de climogrames representatius.

4. Comentar la informació climatològica que es dedueix de mapes de temperatures o precipitacions d'Espanya.

4.1. Enumera els trets dels diferents tipus de temps atmosfèric establerts per les estacions climatològiques.

5. Analitzar els tipus de temps atmosfèric a Espanya utilitzant els mapes de superfície i d'altura.

5.1. Identifica i interpreta en un mapa del temps els elements que expliquen els diversos tipus de temps atmosfèric.

6. Interpretar un mapa del temps tenint en compte les característiques dels tipus de temps peninsulars i insulars.

6.1. Comenta un mapa del temps d'Espanya i hi distingeix els elements que expliquen el tipus de temps característic de l'estació de l'any corresponent.

7. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a la diversitat climàtica d'Espanya utilitzant les fonts disponibles, com Internet, mitjans de comunicació social o fonts bibliogràfiques.

7.1. Analitza els efectes del canvi climàtic a Espanya.

7.2. Extreu conclusions mediambientals de gràfics i estadístiques que reflecteixen les pluges torrencials.

8. Identificar les diferents regions vegetals.

8.1. Identifica en un mapa els diferents dominis vegetals i comenta les característiques que presenten.

9. Diferenciar raonadament les formacions vegetals espanyoles.

9.1. Identifica en un paisatge natural les formacions vegetals que hi apareixen.

9.2. Analitza raonadament una clisèrie.

BLOC 4. LA HIDROGRAFIA

1. Explicar la diversitat hídrica de la península Ibèrica i de les illes i enumerar i localitzar els diversos tipus d'elements hídrics que es poden percebre observant el paisatge.

1.1. Identifica la diversitat hídrica d'Espanya.

2. Descriure les conques fluvials espanyoles, situar-les en un mapa i enumerar-ne les característiques.

2.1. Localitza en un mapa d'Espanya les principals conques fluvials.

3. Identificar els règims fluvials més característics

3.1. Relaciona els règims hídrics dels cursos fluvials amb les possibilitats d'aprofitament hídric a Espanya.

4. Enumerar les zones humides d'Espanya, localitzar-les en un mapa i comentar-ne les característiques.

4.1. Localitza en un mapa les zones humides espanyoles i debat un aspecte d'actualitat que hi estigui relacionat.

5. Analitzar l'aprofitament dels recursos hídrics al nostre país, incloent-hi les característiques de sequera i de pluges torrencials del clima, així com els aquífers disponibles a les Balears.

5.1. Situa els grans embassaments en un mapa de la xarxa hidrogràfica espanyola i dedueix les conseqüències que se'n deriven analitzant també les característiques climàtiques.

5.2. Analitza i comenta gràfics i estadístiques que reflecteixen les èpoques de

sequera en relació amb un mapa dels tipus de règims fluvials dels rius de la península i n'extreu conclusions.

6. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a la hidrologia espanyola utilitzant diferents fonts d'informació.

6.1. Selecciona imatges i notícies periodístiques que reflecteixen la desigualtat hídrica del país i com interacciona amb les activitats humanes.

BLOC 5. ELS PAISATGES NATURALS I LES RELACIONS NATURALES-SOCIETAT

1. Descriure els paisatges naturals espanyols i identificar-ne els trets.

1.1. Distingeix les característiques dels grans conjunts paisatgístics espanyols.

2. Reflectir en un mapa les grans àrees de paisatges naturals espanyols.

2.1. Localitza en un mapa els paisatges naturals espanyols i n'identifica les característiques.

3. Descriure els espais humanitzats i enumerar-ne els elements constitutius.

3.1. Identifica i exposa els problemes suscitats per la interacció home-naturala als paisatges.

3.2. Analitza algun element legislador que corregeixi l'acció humana sobre la naturala.

4. Relacionar el medi natural amb l'activitat humana i descriure casos en què l'home ha modificat el medi.

4.1. Diferencia els paisatges humanitzats dels naturals.

5. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa als paisatges naturals i a les relacions naturala-societat utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació social.

5.1. Selecciona i analitza notícies periodístiques o imatges en les quals es reflecteix la influència del medi en l'activitat humana.

5.2. Selecciona i analitza notícies periodístiques o imatges de diferents fonts d'informació en les quals es percep la influència de l'home sobre el medi.

5.3. Obté i analitza la informació que apareix als mitjans de comunicació social referida a la destrucció del medi natural per part de l'home.

6. Comparar imatges de les varietats de paisatges naturals.

6.1. Diferencia els diversos paisatges naturals espanyols a partir de fonts gràfiques i comenta imatges representatives de cada una de les varietats de paisatges naturals procedents de mitjans de comunicació social, Internet o fonts bibliogràfiques.

BLOC 6. LA POBLACIÓ ESPANYOLA

1. Identificar les fonts per a l'estudi de la població i establir els procediments que permeten estudiar casos concrets.

1.1. Utilitza les eines d'estudi de la població.

2. Comentar gràfics i taxes que mostren l'evolució de la població espanyola.

2.1. Comenta la piràmide de població espanyola actual i la compara amb alguna piràmide d'un període anterior o amb previsions futures.

2.2. Distingeix les diferents piràmides de població al llarg de l'evolució històrica.

2.3. Resol problemes de demografia referits al càlcul de taxes de població.

3. Caracteritzar la població espanyola i identificar-ne els moviments naturals.

3.1. Aplica la teoria de la transició demogràfica al cas espanyol.

3.2. Tria dades i taxes demogràfiques que mostren la configuració de la població d'un territori.

4. Explicar la distribució de la població espanyola i identificar-ne les migracions.

4.1. Explica els processos migratoris antics que han afectat Espanya.

4.2. Identifica i analitza les migracions recents.

5. Diferenciar la densitat de població a l'espai peninsular i a l'insular i explicar la distribució de la població.

5.1. Comenta el mapa de la densitat de població actual d'Espanya.

6. Comentar un mapa de la densitat de població d'Espanya i analitzar l'estructura d'aquesta població.

6.1. Analitza un gràfic de l'estructura de la població espanyola.

7. Analitzar la població de les diverses comunitats autònomes i definir l'evolució i la problemàtica de cada una.

7.1. Compara i comenta la població de les regions en què aquesta augmenta i la de les regions en què aquesta minva.

8. Analitzar les piràmides de població de les diverses comunitats autònomes i comentar-ne les peculiaritats.

8.1. Explica les relacions entre comunitats autònomes tenint en compte les migracions interiors.

9. Explicar les perspectives de la població espanyola i l'ordenació del territori.

9.1. Selecciona i analitza informació sobre les perspectives de futur de la població espanyola.

10. Obtenir i seleccionar informació de contingut demogràfic utilitzant Internet i altres fonts d'informació.

10.1. Presenta informació sobre la població espanyola, la defensa i en ressalta els aspectes més significatius utilitzant gràfics, mapes, piràmides, etc., en una presentació amb recursos informàtics o mitjançant exposicions en directe.

BLOC 7. L'ESPAI RURAL I LES ACTIVITATS DEL SECTOR PRIMARI

1. Descriure les activitats agropecuàries i forestals i especificar les característiques que tenen a Espanya.

1.1. Identifica les activitats agropecuàries i forestals.

1.2. Diferencia les activitats del sector primari d'altres activitats econòmiques.

2. Distingir els paisatges agraris i descriure'n les característiques.

2.1. Situa en un mapa la distribució dels principals aprofitaments agraris.

2.2. Aporta els aspectes del passat històric que han incidit en les estructures agràries espanyoles.

3. Analitzar adequadament un paisatge rural i distingir-ne la terra de conreu, els boscs i l'hàbitat.

3.1. Selecciona i comenta imatges que posen de manifest les característiques dels diversos paisatges agraris espanyols.

4. Comprendre l'evolució de l'estructura de la propietat.

4.1. Defineix històricament i sumàriament l'estructura de la propietat.

5. Identificar formes de possessió de la terra.

5.1. Identifica i analitza les característiques dels diversos paisatges agraris espanyols.

6. Explicar el sector agrari espanyol tenint en compte les estructures de la propietat i les característiques de les explotacions.

6.1. Aporta dades o gràfics d'aspectes estructurals que expliquen el dinamisme d'un sector agrari concret.

7. Explicar la situació del sector agrari espanyol i balear tenint en compte el context europeu i les polítiques de la Unió Europea: política agrària comuna (PAC).

7.1. Comenta textos periodístics que expliquen la situació espanyola en la PAC.

8. Analitzar l'activitat pesquera i definir-ne les característiques i els problemes.

8.1. Exposa les característiques i les peculiaritats de l'activitat pesquera espanyola.

9. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a l'espai rural, silvícola o pesquer utilitzant fonts disponibles a Internet, a mitjans de comunicació social o a recursos bibliogràfics.

9.1. Selecciona i analitza notícies periodístiques que tracten de problemes pesquers i n'identifica l'origen.

9.2. Elabora gràfics comparatius del pes específic al PIB de les activitats agràries, ramaderes, forestals i pesqueres espanyoles en comparació d'altres sectors d'activitat.

BLOC 8. LES FONTS D'ENERGIA I L'ESPAI INDUSTRIAL

1. Analitzar el procés d'industrialització espanyol i establir les característiques històriques que han menat a la situació actual.

1.1. Selecciona i analitza informació sobre els problemes i la configuració de la

indústria espanyola.

1.2. Selecciona i analitza imatges que mostren l'evolució històrica de la indústria espanyola en una zona concreta o en un sector concret.

2. Relacionar les fonts d'energia i la industrialització i descriure les conseqüències que se'n deriven a Espanya.

2.1. Relaciona el naixement de la indústria i la localització de fonts d'energia i matèries primeres al país.

3. Conèixer els factors de la industrialització a Espanya.

3.1. Estableix un eix cronològic per explicar l'evolució històrica de la industrialització espanyola.

3.2. Enumera les característiques de la indústria espanyola i les diferències regionals.

3.3. Elabora i analitza gràfics i estadístiques que expliquen les produccions industrials.

4. Identificar i comentar els elements d'un paisatge industrial determinat.

4.1. Analitza i comenta paisatges d'espais industrials.

4.2. Assenyala en un mapa els assentaments industrials més importants i hi distingeix els diferents sectors industrials.

5. Descriure els eixos de desenvolupament industrial sobre un mapa i exposar-ne les característiques i les possibilitats futures de regeneració i canvi.

5.1. Localitza i descriu les regions industrials i els eixos de desenvolupament industrial.

5.2. Descriu els eixos o focus de desenvolupament industrial i les perspectives de futur que tenen.

6. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a l'espai industrial espanyol utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació.

6.1. Descriu les polítiques industrials de la Unió Europea i la influència que exerceixen en les polítiques espanyoles.

BLOC 9. EL SECTOR DE SERVEIS

1. Analitzar la terciarització de l'economia espanyola i exposar les característiques que presenta i la influència que exerceix en el producte interior brut.

1.1. Identifica les característiques del sector terciari espanyol.

2. Identificar la presència dels serveis al territori i analitzar-ne la distribució i l'impacte en el medi.

2.1. Explica la incidència del sector de serveis en l'economia espanyola.

3. Explicar el sistema de transport a Espanya i distingir l'articulació territorial que configura.

3.1. Descriu com s'articulen els mitjans de comunicació més importants d'Espanya (ferrocarrils, carreteres, ports i aeroports).

3.2. Comenta sobre un mapa de transports la transcendència que aquest sector té a l'hora d'articular el territori.

3.3. Descriu i analitza mapes que reflecteixen un sistema de transport determinat.

3.4. Distingeix en un mapa els principals nodes del transport espanyol.

3.5. Resol problemes plantejats en un cas específic sobre vies de comunicació al nostre país.

4. Descriure el desenvolupament comercial, exposar-ne les característiques i fer referència a l'ocupació territorial que imposa.

4.1. Comenta gràfics i estadístiques que expliquen el desenvolupament comercial.

5. Localitzar en un mapa els espais turístics i enumerar-ne les característiques i les desigualtats regionals.

5.1. Analitza i explica les desigualtats de l'espai turístic.

6. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a l'activitat o a l'espai del sector de serveis espanyol utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació social.

6.1. Comenta gràfics i estadístiques que expliquen el desenvolupament turístic espanyol.

6.2. Explica com articulen el territori altres activitats terciàries.

7. Utilitzar correctament la terminologia del sector de serveis.

7.1. Analitza i comenta imatges de l'espai destinat al transport, al comerç o a altres activitats del sector de serveis.

8. Identificar i comentar un paisatge transformat per una important zona turística.

8.1. Elabora esquemes per analitzar la influència del sector de serveis en l'economia i l'ocupació a Espanya a partir d'imatges que reflecteixen l'impacte d'aquest sector en un paisatge.

BLOC 10. L'ESPAI URBÀ

1. Definir la ciutat.

1.1. Defineix el concepte de ciutat i n'aporta exemples.

2. Analitzar i comentar plànols de ciutats i distingir-hi els diferents traçats.

2.1. Comenta un paisatge urbà a partir d'una font gràfica.

2.2. Analitza i explica el plànol de la ciutat més propera o significativa respecte al lloc de residència.

3. Identificar el procés d'urbanització i enumerar-ne les característiques i les planificacions internes.

3.1. Identifica les característiques del procés d'urbanització.

3.2. Explica els processos de planificació urbana i en posa exemples.

4. Analitzar la morfologia i l'estructura urbana i extreure conclusions de l'empremta de la història i de l'expansió espacial, reflex de l'evolució econòmica i política de la ciutat.

4.1. Assenyala la influència històrica en el plànol de les ciutats espanyoles.

4.2. Explica la morfologia urbana i assenyala les parts d'una ciutat sobre un plànol.

5. Analitzar i comentar un paisatge urbà.

5.1. Selecciona i analitza imatges que expliquen la morfologia i l'estructura urbana d'una ciutat coneguda.

6. Identificar el paper de les ciutats en l'ordenació del territori.

6.1. Explica la jerarquització urbana espanyola.

7. Descriure la xarxa urbana espanyola i comentar-ne les característiques. Reconèixer el sistema urbà balear i la importància de Palma.

7.1. Descriu i analitza les influències mútues existents entre la ciutat i l'espai que l'envolta.

8. Obtenir, seleccionar i analitzar informació de contingut geogràfic relativa a l'espai urbà espanyol utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació social.

8.1. Selecciona i analitza notícies periodístiques que mostren la configuració i la problemàtica del sistema urbà espanyol.

BLOC 11. FORMES D'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL

1. Descriure l'organització territorial espanyola i analitzar-ne l'estructura local, regional, autonòmica i nacional.

1.1. Explica i localitza en un mapa l'organització territorial espanyola partint del municipi i de la comunitat autònoma.

2. Explicar l'organització territorial espanyola i exposar la influència de la història i de la Constitució de 1978.

2.1. Distingeix i enumera les comunitats autònomes, les principals ciutats de cada una i els països fronterers amb Espanya.

3. Explicar l'organització territorial espanyola a partir de mapes històrics i actuals.

3.1. Explica l'ordenació territorial espanyola a partir de mapes històrics i actuals.

3.2. Compara l'ordenació territorial actual i la de la primera meitat del segle XX.

4. Analitzar l'organització territorial espanyola i descriure'n els desequilibris i els contrastos territorials i els mecanismes correctors. Comprendre la particular organització territorial de les Illes Balears.

4.1. Descriu l'ordenació territorial establerta per la Constitució de 1978.

4.2. Explica les polítiques territorials que practiquen les comunitats autònomes en aspectes concrets.

4.3. Enumera els desequilibris i els contrastes territorials existents en l'organització territorial espanyola.

5. Descriure la transcendència de les comunitats autònomes i les polítiques territorials que duen a terme.

5.1. Distingeix els símbols que diferencien les comunitats autònomes.

6. Obtenir, seleccionar i analitzar informació de contingut geogràfic relativa a les formes d'organització territorial a Espanya utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació social.

6.1. Explica raonadament els trets essencials de les polítiques territorials autonòmiques.

BLOC 12. ESPANYA A EUROPA I AL MÓN

1. Definir la situació geogràfica d'Espanya al món, establir la posició que ocupa i localitzar-ne els territoris.

1.1. Localitza en un mapa les grans àrees de la geografia econòmica i assenyalat les àrees amb les quals Espanya té més relació.

1.2. Identifica aspectes rellevants d'Espanya en la situació mundial.

1.3. Localitza la situació espanyola entre les grans àrees de la geografia econòmica mundial.

2. Descriure el continent europeu i distingir-ne l'estructura territorial i els contrastes físics i socioeconòmics.

2.1. Explica la posició d'Espanya dins la Unió Europea.

3. Identificar la posició d'Espanya dins la Unió Europea i enumerar les polítiques regionals i de cohesió territorial que es practiquen a Europa i que afecten el nostre país.

3.1. Extreu conclusions de les mesures que la Unió Europea pren en política regional i de cohesió territorial que afecten Espanya.

3.2. Comenta notícies periodístiques o textos que expliquen la posició d'Espanya dins la Unió Europea.

4. Definir el concepte de *globalització* i explicar-ne els trets.

4.1. Identifica i descriu els trets de la globalització amb exemples que afecten el nostre país.

5. Comparar els processos de mundialització i de diversificació territorial i resumir les característiques d'un procés i de l'altre.

5.1. Elabora quadres comparatius de l'aplicació a casos concrets del concepte de mundialització i del concepte de diversitat territorial.

6. Explicar les repercussions de la inclusió d'Espanya dins espais socioeconòmics i geopolítics continentals i mundials utilitzant fonts diverses basades en material bibliogràfic o en línia i tenint en compte les opinions exposades als mitjans de comunicació social.

6.1. Explica les repercussions de la inclusió d'Espanya dins espais geopolítics i socioeconòmics continentals i mundials a partir de diferents fonts d'informació geogràfica.

ESCENARI C

BLOC 1. LA GEOGRAFIA I L'ESTUDI DE L'ESPAI GEOGRÀFIC

1. Reconèixer la peculiaritat del coneixement geogràfic utilitzant les eines d'anàlisi i els procediments propis d'aquest coneixement.

1.1. Descriu la finalitat de l'estudi de la geografia i les principals eines d'anàlisi i els procediments d'aquesta disciplina.

2. Identificar les diverses ocupacions de l'espai geogràfic, entès com a centre de relacions humanes i socials.

2.1. Identifica els diferents paisatges geogràfics.

2.2. Enumera i descriu les característiques dels paisatges geogràfics.

3. Distingir i analitzar els diferents tipus de plànols i mapes amb diferents escales i identificar-los com a eines de representació de l'espai geogràfic.

3.1. Utilitza adequadament les eines característiques de la ciència geogràfica.

4. Analitzar i comentar el mapa topogràfic nacional a escala 1:50.000, especialment algun full de les Illes Balears.

4.1. Extreu informació del mapa topogràfic nacional mitjançant els procediments de feina del geògraf.

4.2. Extreu informació de mapes i plànols de diferents escales.

5. Dissenyar i comparar mapes sobre espais geogràfics, especialment els de les Illes Balears, usant els procediments característics.

5.1. Identifica en un paisatge les diferències entre paisatge natural i paisatge cultural.

6. Cercar, seleccionar i elaborar informació de contingut geogràfic obtinguda de fonts diverses i presentar-la de forma adequada.

6.1. Extreu conclusions de l'observació d'un mapa i comenta les característiques de l'espai geogràfic.

BLOC 2. EL RELLEU ESPANYOL: DIVERSITAT GEOMORFOLÒGICA

1. Distingir les singularitats de l'espai geogràfic espanyol i assenyalar els aspectes que li confereixen unitat i els elements que provoquen diversitat.

1.1. Dibuixa i assenya la les unitats del relleu sobre un mapa físic d'Espanya i comenta les característiques que presenten.

2. Descriure els trets del relleu espanyol i situar-ne i analitzar-ne les unitats de relleu.

2.1. Identifica i representa en un mapa els elements del relleu que són similars i els que són diferents del territori peninsular i de l'insular.

3. Definir el territori espanyol subratllant les diferències de les unitats morfoestructurals.

3.1. Enumera i descriu els principals trets del relleu d'Espanya.

4. Diferenciar la litologia d'Espanya i especificar-ne les característiques i el modelat, amb especial atenció a les diferències entre les illes Balears.

4.1. Classifica les unitats del relleu espanyol segons les característiques geomorfològiques.

5. Utilitzar correctament el vocabulari específic de la geomorfologia.

5.1. Descriu sumàriament en un mapa l'evolució geològica i la conformació del territori espanyol.

6. Cercar i seleccionar informació del relleu obtinguda de fonts diverses —fonts bibliogràfiques, fonts cartogràfiques, Internet o treballs de camp—, presentar-la de forma adequada i assenyalar els condicionaments que el relleu pot imposar.

6.1. Elabora un tall topogràfic i explica el relleu que reflecteix.

7. Identificar les característiques edàfiques del sòl.

7.1. Enumera i descriu els elements constitutius dels diferents tipus de sòl a Espanya.

7.2. Localitza en un mapa d'Espanya els diferents tipus de sòl peninsulars i insulars.

BLOC 3. LA DIVERSITAT CLIMÀTICA I LA VEGETACIÓ

1. Assenyalar en un mapa d'Espanya els dominis climàtics.

1.1. Localitza en un mapa d'Espanya els diversos climes.

2. Distingir els climes d'Espanya i comentar-ne les característiques (assenyalar els factors i els elements que els componen per diferenciar-los).

2.1. Descriu i compara els climes d'Espanya i n'enumera els factors i els elements característics.

3. Distingir els climes d'Espanya i la representació d'aquests en climogrames.

3.1. Representa i comenta climogrames específics de cada clima.

3.2. Comenta les característiques dels diferents climes espanyols a partir de climogrames representatius.

4. Comentar la informació climatològica que es dedueix de mapes de temperatures o precipitacions d'Espanya.

4.1. Enumera els trets dels diferents tipus de temps atmosfèric establerts per les estacions climatològiques.

5. Analitzar els tipus de temps atmosfèric a Espanya utilitzant els mapes de

superfície i d'altura.

5.1. Identifica i interpreta en un mapa del temps els elements que expliquen els diversos tipus de temps atmosfèric.

6. Interpretar un mapa del temps tenint en compte les característiques dels tipus de temps peninsulars i insulars.

6.1. Comenta un mapa del temps d'Espanya i hi distingeix els elements que expliquen el tipus de temps característic de l'estació de l'any corresponent.

7. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a la diversitat climàtica d'Espanya utilitzant les fonts disponibles, com Internet, mitjans de comunicació social o fonts bibliogràfiques.

7.1. Analitza els efectes del canvi climàtic a Espanya.

7.2. Extreu conclusions mediambientals de gràfics i estadístiques que reflecteixen les pluges torrencials.

8. Identificar les diferents regions vegetals.

8.1. Identifica en un mapa els diferents dominis vegetals i comenta les característiques que presenten.

9. Diferenciar raonadament les formacions vegetals espanyoles.

9.1. Identifica en un paisatge natural les formacions vegetals que hi apareixen.

9.2. Analitza raonadament una clisèrie.

BLOC 4. LA HIDROGRAFIA

1. Explicar la diversitat hídrica de la península Ibèrica i de les illes i enumerar i localitzar els diversos tipus d'elements hídrics que es poden percebre observant el paisatge.

1.1. Identifica la diversitat hídrica d'Espanya.

2. Descriure les conques fluvials espanyoles, situar-les en un mapa i enumerar-ne les característiques.

2.1. Localitza en un mapa d'Espanya les principals conques fluvials.

3. Identificar els règims fluvials més característics

3.1. Relaciona els règims hídrics dels cursos fluvials amb les possibilitats d'aprofitament hídric a Espanya.

4. Enumerar les zones humides d'Espanya, localitzar-les en un mapa i comentar-ne les característiques.

4.1. Localitza en un mapa les zones humides espanyoles i debat un aspecte d'actualitat que hi estigui relacionat.

5. Analitzar l'aprofitament dels recursos hídrics al nostre país, incloent-hi les característiques de sequera i de pluges torrencials del clima, així com els aqüífers disponibles a les Balears.

5.1. Situa els grans embassaments en un mapa de la xarxa hidrogràfica espanyola i dedueix les conseqüències que se'n deriven analitzant també les característiques climàtiques.

5.2. Analitza i comenta gràfics i estadístiques que reflecteixen les èpoques de sequera en relació amb un mapa dels tipus de règims fluvials dels rius de la península i n'extreu conclusions.

6. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a la hidrologia espanyola utilitzant diferents fonts d'informació.

6.1. Selecciona imatges i notícies periodístiques que reflecteixen la desigualtat hídrica del país i com interacciona amb les activitats humanes.

BLOC 5. ELS PAISATGES NATURALS I LES RELACIONS NATURALES-SOCIETAT

1. Descriure els paisatges naturals espanyols i identificar-ne els trets.

1.1. Distingeix les característiques dels grans conjunts paisatgístics espanyols.

2. Reflectir en un mapa les grans àrees de paisatges naturals espanyols.

2.1. Localitza en un mapa els paisatges naturals espanyols i n'identifica les característiques.

3. Descriure els espais humanitzats i enumerar-ne els elements constitutius.

3.1. Identifica i exposa els problemes suscitats per la interacció home-naturala als paisatges.

3.2. Analitza algun element legislador que corregeixi l'acció humana sobre la naturalesa.

4. Relacionar el medi natural amb l'activitat humana i descriure casos en què l'home ha modificat el medi.

4.1. Diferencia els paisatges humanitzats dels naturals.

5. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa als paisatges naturals i a les relacions naturalesa-societat utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació social.

5.1. Selecciona i analitza notícies periodístiques o imatges en les quals es reflecteix la influència del medi en l'activitat humana.

5.2. Selecciona i analitza notícies periodístiques o imatges de diferents fonts d'informació en les quals es percep la influència de l'home sobre el medi.

5.3. Obté i analitza la informació que apareix als mitjans de comunicació social referida a la destrucció del medi natural per part de l'home.

6. Comparar imatges de les varietats de paisatges naturals.

6.1. Diferencia els diversos paisatges naturals espanyols a partir de fonts gràfiques i comenta imatges representatives de cada una de les varietats de paisatges naturals procedents de mitjans de comunicació social, Internet o fonts bibliogràfiques.

BLOC 6. LA POBLACIÓ ESPANYOLA

1. Identificar les fonts per a l'estudi de la població i establir els procediments que permeten estudiar casos concrets.

1.1. Utilitza les eines d'estudi de la població.

2. Comentar gràfics i taxes que mostren l'evolució de la població espanyola.

2.1. Comenta la piràmide de població espanyola actual i la compara amb alguna piràmide d'un període anterior o amb previsions futures.

2.2. Distingeix les diferents piràmides de població al llarg de l'evolució històrica.

2.3. Resol problemes de demografia referits al càlcul de taxes de població.

3. Caracteritzar la població espanyola i identificar-ne els moviments naturals.

3.1. *Aplica la teoria de la transició demogràfica al cas espanyol.*

3.2. *Tria dades i taxes demogràfiques que mostren la configuració de la població d'un territori.*

4. Explicar la distribució de la població espanyola i identificar-ne les migracions.

4.1. *Explica els processos migratoris antics que han afectat Espanya.*

4.2. *Identifica i analitza les migracions recents.*

5. Diferenciar la densitat de població a l'espai peninsular i a l'insular i explicar la distribució de la població.

5.1. *Comenta el mapa de la densitat de població actual d'Espanya.*

6. Comentar un mapa de la densitat de població d'Espanya i analitzar l'estructura d'aquesta població.

6.1. *Analitza un gràfic de l'estructura de la població espanyola.*

7. Analitzar la població de les diverses comunitats autònomes i definir l'evolució i la problemàtica de cada una.

7.1. *Compara i comenta la població de les regions en què aquesta augmenta i la de les regions en què aquesta minva.*

8. Analitzar les piràmides de població de les diverses comunitats autònomes i comentar-ne les peculiaritats.

8.1. *Explica les relacions entre comunitats autònomes tenint en compte les migracions interiors.*

9. Explicar les perspectives de la població espanyola i l'ordenació del territori.

9.1. *Selecciona i analitza informació sobre les perspectives de futur de la població espanyola.*

10. Obtenir i seleccionar informació de contingut demogràfic utilitzant Internet i altres fonts d'informació.

10.1. *Presenta informació sobre la població espanyola, la defensa i en ressalta els aspectes més significatius utilitzant gràfics, mapes, piràmides, etc., en una presentació amb recursos informàtics o mitjançant exposicions en directe.*

BLOC 7. L'ESPAI RURAL I LES ACTIVITATS DEL SECTOR PRIMARI

1. Descriure les activitats agropecuàries i forestals i especificar les característiques que tenen a Espanya.

1.1. Identifica les activitats agropecuàries i forestals.

1.2. Diferencia les activitats del sector primari d'altres activitats econòmiques.

2. Distingir els paisatges agraris i descriure'n les característiques.

2.1. Situa en un mapa la distribució dels principals aprofitaments agraris.

2.2. Aporta els aspectes del passat històric que han incidit en les estructures agràries espanyoles.

3. Analitzar adequadament un paisatge rural i distingir-ne la terra de conreu, els boscs i l'hàbitat.

3.1. Selecciona i comenta imatges que posen de manifest les característiques dels diversos paisatges agraris espanyols.

4. Comprendre l'evolució de l'estructura de la propietat.

4.1. Defineix històricament i sumàriament l'estructura de la propietat.

5. Identificar formes de possessió de la terra.

5.1. Identifica i analitza les característiques dels diversos paisatges agraris espanyols.

6. Explicar el sector agrari espanyol tenint en compte les estructures de la propietat i les característiques de les explotacions.

6.1. Aporta dades o gràfics d'aspectes estructurals que expliquen el dinamisme d'un sector agrari concret.

7. Explicar la situació del sector agrari espanyol i balear tenint en compte el context europeu i les polítiques de la Unió Europea: política agrària comuna (PAC).

7.1. Comenta textos periodístics que expliquen la situació espanyola en la PAC.

8. Analitzar l'activitat pesquera i definir-ne les característiques i els problemes.

8.1. Exposa les característiques i les peculiaritats de l'activitat pesquera espanyola.

9. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a l'espai rural, silvícola o pesquer utilitzant fonts disponibles a Internet, a mitjans de comunicació social o a recursos bibliogràfics.

9.1. Selecciona i analitza notícies periodístiques que tracten de problemes pesquers i n'identifica l'origen.

9.2. Elabora gràfics comparatius del pes específic al PIB de les activitats agràries, ramaderes, forestals i pesqueres espanyoles en comparació d'altres sectors d'activitat.

BLOC 8. LES FONTS D'ENERGIA I L'ESPAI INDUSTRIAL

1. Analitzar el procés d'industrialització espanyol i establir les característiques històriques que han menat a la situació actual.

1.1. Selecciona i analitza informació sobre els problemes i la configuració de la indústria espanyola.

1.2. Selecciona i analitza imatges que mostren l'evolució històrica de la indústria espanyola en una zona concreta o en un sector concret.

2. Relacionar les fonts d'energia i la industrialització i descriure les conseqüències que se'n deriven a Espanya.

2.1. Relaciona el naixement de la indústria i la localització de fonts d'energia i matèries primeres al país.

3. Conèixer els factors de la industrialització a Espanya.

3.1. Estableix un eix cronològic per explicar l'evolució històrica de la industrialització espanyola.

3.2. Enumera les característiques de la indústria espanyola i les diferències regionals.

3.3. Elabora i analitza gràfics i estadístiques que expliquen les produccions industrials.

4. Identificar i comentar els elements d'un paisatge industrial determinat.

4.1. Analitza i comenta paisatges d'espais industrials.

4.2. Assenyala en un mapa els assentaments industrials més importants i hi

distingeix els diferents sectors industrials.

5. Descriure els eixos de desenvolupament industrial sobre un mapa i exposar-ne les característiques i les possibilitats futures de regeneració i canvi.

5.1. Localitza i descriu les regions industrials i els eixos de desenvolupament industrial.

5.2. Descriu els eixos o focus de desenvolupament industrial i les perspectives de futur que tenen.

6. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a l'espai industrial espanyol utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació.

6.1. Descriu les polítiques industrials de la Unió Europea i la influència que exerceixen en les polítiques espanyoles.

BLOC 9. EL SECTOR DE SERVEIS

1. Analitzar la terciarització de l'economia espanyola i exposar les característiques que presenta i la influència que exerceix en el producte interior brut.

1.1. Identifica les característiques del sector terciari espanyol.

2. Identificar la presència dels serveis al territori i analitzar-ne la distribució i l'impacte en el medi.

2.1. Explica la incidència del sector de serveis en l'economia espanyola.

3. Explicar el sistema de transport a Espanya i distingir l'articulació territorial que configura.

3.1. Descriu com s'articulen els mitjans de comunicació més importants d'Espanya (ferrocarrils, carreteres, ports i aeroports).

3.2. Comenta sobre un mapa de transports la transcendència que aquest sector té a l'hora d'articular el territori.

3.3. Descriu i analitza mapes que reflecteixen un sistema de transport determinat.

3.4. Distingeix en un mapa els principals nodes del transport espanyol.

3.5. Resol problemes plantejats en un cas específic sobre vies de comunicació al nostre país.

4. Descriure el desenvolupament comercial, exposar-ne les característiques i fer referència a l'ocupació territorial que imposa.

4.1. Comenta gràfics i estadístiques que expliquen el desenvolupament comercial.

5. Localitzar en un mapa els espais turístics i enumerar-ne les característiques i les desigualtats regionals.

5.1. Analitza i explica les desigualtats de l'espai turístic.

6. Obtenir i seleccionar informació de contingut geogràfic relativa a l'activitat o a l'espai del sector de serveis espanyol utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació social.

6.1. Comenta gràfics i estadístiques que expliquen el desenvolupament turístic espanyol.

6.2. Explica com articulen el territori altres activitats terciàries.

7. Utilitzar correctament la terminologia del sector de serveis.

7.1. Analitza i comenta imatges de l'espai destinat al transport, al comerç o a altres activitats del sector de serveis.

8. Identificar i comentar un paisatge transformat per una important zona turística.

8.1. Elabora esquemes per analitzar la influència del sector de serveis en l'economia i l'ocupació a Espanya a partir d'imatges que reflecteixen l'impacte d'aquest sector en un paisatge.

BLOC 10. L'ESPAI URBÀ

1. Definir la ciutat.

1.1. Defineix el concepte de ciutat i n'aporta exemples.

2. Analitzar i comentar plànols de ciutats i distingir-hi els diferents traçats.

2.1. Comenta un paisatge urbà a partir d'una font gràfica.

2.2. Analitza i explica el plànol de la ciutat més propera o significativa respecte al lloc de residència.

3. Identificar el procés d'urbanització i enumerar-ne les característiques i les

planificacions internes.

3.1. Identifica les característiques del procés d'urbanització.

3.2. Explica els processos de planificació urbana i en posa exemples.

4. Analitzar la morfologia i l'estructura urbana i extreure conclusions de l'empremta de la història i de l'expansió espacial, reflex de l'evolució econòmica i política de la ciutat.

4.1. Assenyalala la influència històrica en el plànol de les ciutats espanyoles.

4.2. Explica la morfologia urbana i assenyalala les parts d'una ciutat sobre un plànol.

5. Analitzar i comentar un paisatge urbà.

5.1. Selecciona i analitza imatges que expliquen la morfologia i l'estructura urbana d'una ciutat coneguda.

6. Identificar el paper de les ciutats en l'ordenació del territori.

6.1. Explica la jerarquització urbana espanyola.

7. Descriure la xarxa urbana espanyola i comentar-ne les característiques. Reconèixer el sistema urbà balear i la importància de Palma.

7.1. Descriu i analitza les influències mútues existents entre la ciutat i l'espai que l'envolta.

8. Obtenir, seleccionar i analitzar informació de contingut geogràfic relativa a l'espai urbà espanyol utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació social.

8.1. Selecciona i analitza notícies periodístiques que mostren la configuració i la problemàtica del sistema urbà espanyol.

BLOC 11. FORMES D'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL

1. Descriure l'organització territorial espanyola i analitzar-ne l'estructura local, regional, autonòmica i nacional.

1.1. Explica i localitza en un mapa l'organització territorial espanyola partint del municipi i de la comunitat autònoma.

2. Explicar l'organització territorial espanyola i exposar la influència de la història i

de la Constitució de 1978.

2.1. Distingeix i enumera les comunitats autònomes, les principals ciutats de cada una i els països fronterers amb Espanya.

3. Explicar l'organització territorial espanyola a partir de mapes històrics i actuals.

3.1. Explica l'ordenació territorial espanyola a partir de mapes històrics i actuals.

3.2. Compara l'ordenació territorial actual i la de la primera meitat del segle XX.

4. Analitzar l'organització territorial espanyola i descriure'n els desequilibris i els contrastos territorials i els mecanismes correctors. Comprendre la particular organització territorial de les Illes Balears.

4.1. Descriu l'ordenació territorial establerta per la Constitució de 1978.

4.2. Explica les polítiques territorials que practiquen les comunitats autònomes en aspectes concrets.

4.3. Enumera els desequilibris i els contrastos territorials existents en l'organització territorial espanyola.

5. Descriure la transcendència de les comunitats autònomes i les polítiques territorials que duen a terme.

5.1. Distingeix els símbols que diferencien les comunitats autònomes.

6. Obtenir, seleccionar i analitzar informació de contingut geogràfic relativa a les formes d'organització territorial a Espanya utilitzant fonts en què aquesta informació es trobi disponible, com Internet, fonts bibliogràfiques o mitjans de comunicació social.

6.1. Explica raonadament els trets essencials de les polítiques territorials autonòmiques.

BLOC 12. ESPANYA A EUROPA I AL MÓN

1. Definir la situació geogràfica d'Espanya al món, establir la posició que ocupa i localitzar-ne els territoris.

1.1. Localitza en un mapa les grans àrees de la geografia econòmica i assenjala les àrees amb les quals Espanya té més relació.

1.2. Identifica aspectes rellevants d'Espanya en la situació mundial.

1.3. Localitza la situació espanyola entre les grans àrees de la geografia econòmica mundial.

2. Descriure el continent europeu i distingir-ne l'estructura territorial i els contrastes físics i socioeconòmics.

2.1. Explica la posició d'Espanya dins la Unió Europea.

3. Identificar la posició d'Espanya dins la Unió Europea i enumerar les polítiques regionals i de cohesió territorial que es practiquen a Europa i que afecten el nostre país.

3.1. Extreu conclusions de les mesures que la Unió Europea pren en política regional i de cohesió territorial que afecten Espanya.

3.2. Comenta notícies periodístiques o textos que expliquen la posició d'Espanya dins la Unió Europea.

4. Definir el concepte de *globalització* i explicar-ne els trets.

4.1. Identifica i descriu els trets de la globalització amb exemples que afecten el nostre país.

5. Comparar els processos de mundialització i de diversificació territorial i resumir les característiques d'un procés i de l'altre.

5.1. Elabora quadres comparatius de l'aplicació a casos concrets del concepte de mundialització i del concepte de diversitat territorial.

6. Explicar les repercussions de la inclusió d'Espanya dins espais socioeconòmics i geopolítics continentals i mundials utilitzant fonts diverses basades en material bibliogràfic o en línia i tenint en compte les opinions exposades als mitjans de comunicació social.

6.1. Explica les repercussions de la inclusió d'Espanya dins espais geopolítics i socioeconòmics continentals i mundials a partir de diferents fonts d'informació geogràfica.

